

Kapetovská Francie

Kapetovci

Královský rod vládoucí ve Francii v přímé linii v letech 987-1328 .

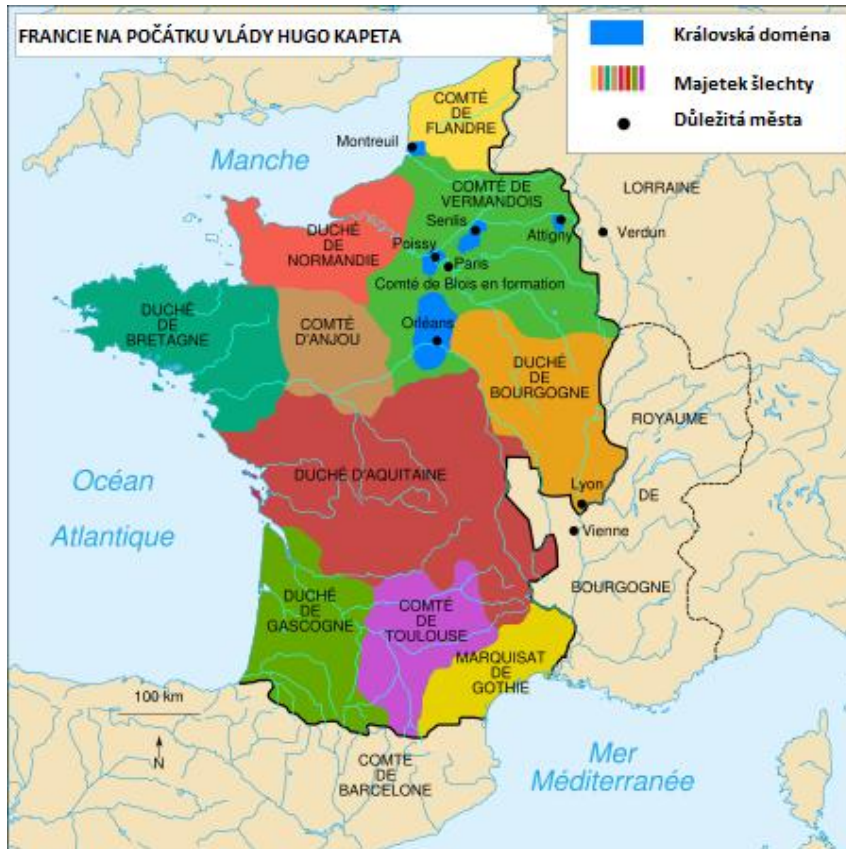
Původně se nazývali Robertovci podle prvního člena rodu, který se stal panovníkem západofranské říše.

Kapetovci jsou zvaní od vlády Hugo Kapeta (987-996) , který nastoupil na francouzský trůn po vymření Karlovců.

Vedlejší linie vládly ve Francii s přestávkami až do roku 1848.

Hugo Kapet

987-996

Poslední král západofranské říše a **první král Francie**.

Pocházel z rodu Robertovců, byl třetím Robertovcem na trůnu západofranské říše.
Z matčiny strany synovec císaře Oty II.

Nastoupil po vymřeni Karlovců 987.

Zvolen s podporou církve.

Moc nového krále byla v podstatě omezena na původní državy Robertovců mezi Paříží a Orleánsem a skromné královské domény v okolí Remeše a Laonu.

Zakladatel nové dynastie.

Již 989 nechal korunovat svého syna Roberta.

Jeho reálná moc byla nevelká, získal však uznání většiny vévodů a hrabat a všech biskupů.

Robert Zbožný

996 -1031

Spoluvládce svého otce již od 989.
Žák Gerberta z Aurillacu, významného
učence a pozdějšího papeže Silvestra II.

Připojil k Francii Burgundsko.

1026 vydal zákon o primogenituře -zaměřen proti
tříštění moci. Ve franské říši se země dělila
mezi syny předchozího vladaře, nyní jen
jediný vládce. Mladší synové získávali
pouze léna.

1027 korunován jeho syn Jindřich jako
spoluvladař.

Za jeho vlády došlo k prvnímu upálení
heretiků (1022). Do té doby nebyla odlišná
víra trestána hrdelními tresty.

Pečeť Roberta Zbožného

987-1108

- Počátky kapetovské Francie byly dobou hlubokého úpadku
- Období feudální roztržitosti.
- Slabé postavení panovníků.

- Důsledek rozpadu centrální moci za vlády Karlovců.

- Hlavní politický vliv měli vévodové a hrabata. Někteří byli politicky významnější než král. Vedli samostatnou politiku i zahraniční.
- Nejvíce centralizovanou oblastí bylo normanské vévodství (od 911).

- Královská doména omezena jen na širší okolí Paříže.

- Postavení krále ekonomicky i politicky slabší než u mnohých vévodů a hrabat. Avšak král se těšil mimořádné úctě a mimořádnému postavení, neboť byl osoba pomazaná. Posvěcená, zástupce Boží na zemi.
-

Právo banu

- Dezintegrace státu
-
- Roztříštěnost totiž i uvnitř většiny vévodství a hrabství
- Od 877 dědičná držba šlechty, kolem 1075 vzniká rodová šlechta.
- Vrchní pravomoc v rukou místních vládců. Stejně jako panovník neovládal celé území, moc vévodů a hrabat narušována jejich vlastním lenním systémem. Praktická moc tak v rukou místních vládců, obvykle držitelů hradů- kastelánů. Pokládali se za nezávislé vládcy na svém území.
- Právo banu - *veškeré pravomoci, dávky, cla, mýta, poplatky z trhu, soudní poplatky*, které bylo původně královské, bylo v 11. století usurpováno šlechtou.

11. století.

- Doba stálých válek, Jednotlivá vévodství a hrabství se snažila získat větší území na úkor svých sousedů. Boje i uvnitř vévodství a hrabství. Soukromé, loupeživé války. Nejvíce postižen jih země. Poddaní bezmocní proti pánům. Podobně ohroženy i majetky církve.
- Proto církve zavádí **boží mír** („pax dei“).
- Od. 975 v Le Puy, později všude. Dny míru, o církevních svátcích, později i v jiné dny.
- 1031- synoda v Limoges navrhla zastavit obřady na panství rušitele míru- zde můžeme hledat **počátky interdiktu**.
- „Boží mír“ se prosazoval zejména v jižní Francii, v severní Francii existovalo silnější povědomí o královské moci, která má být zodpovědná za mír.
-

11. století

- Od 11. století na území Francie zvýšená intenzita kolonizace . Zvětšování osídlené plochy. Důsledkem větší rozsah zemědělské výroby a větší ekonomický potenciál země. V 11. století začíná také rozvoj měst.
- Kontinuita měst na území Francie od galořímského období. Města zde nikdy nevymizela. Pouze postupný úpadek. Již od 10. Století opět pozvolný vzestup. Právo hradeb, volného trhu.
- Rozvoj měst souvisel s obnovenou potřebou trhu pro prodej obilí, aby mohly být placeny poddanské dávky.
- Nejvýznamnějším městem Paříž.
- V 11.století ve Francii trvá politický úpadek. Hospodářsky však již Francie na vzestupu, politický vzestup přichází s jistým zpožděním za ekonomickým.
-

Ludvík VI. 1108-1137

- Za jeho vlády postupný pomalý vzestup královny moci.
- Bojoval s anglickým králem Jindřichem I. 1109-13, 1116-20.
- 1124 odrazil útok císaře Jindřicha V.
- Obrat v pojmání fr. králů, kteří začali být chápáni jako morální představitelé tvořícího se francouzského národa.
- Jeho rádcem opat ze Saint Denis, Suger.

Ludvík VII.

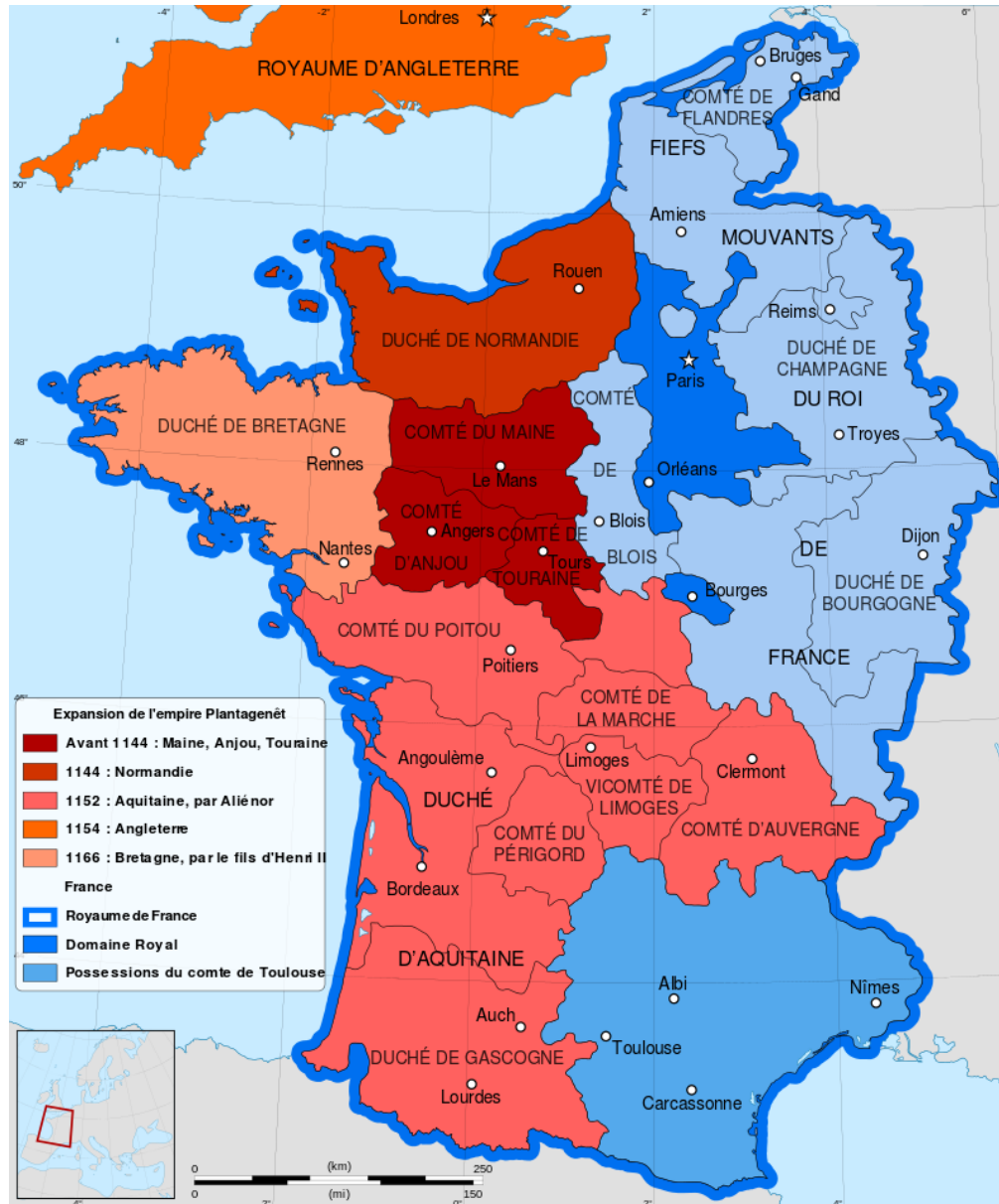
1137-1180

- 1137 Sňatek s **Eleonorou Akvitánskou**, dědičkou Akvitánie.
- 1145-1149 se Ludvík VII. účastnil na 2. *křížové výpravě*
- 1152 rozvod s Eleonorou Akvitánskou
- Sňatek Eleonory a *Jindřicha Plantageneta*, který se stal 1154 anglickým králem.
- Anglie získala rozsáhlé državy na francouzském území - mimo jiné Normandii, Anjou, Akvitánii.
- Ludvík VII. se dočkal na narození svého nástupce až ve třetím manželství s Adélou ze Champagne (1165).

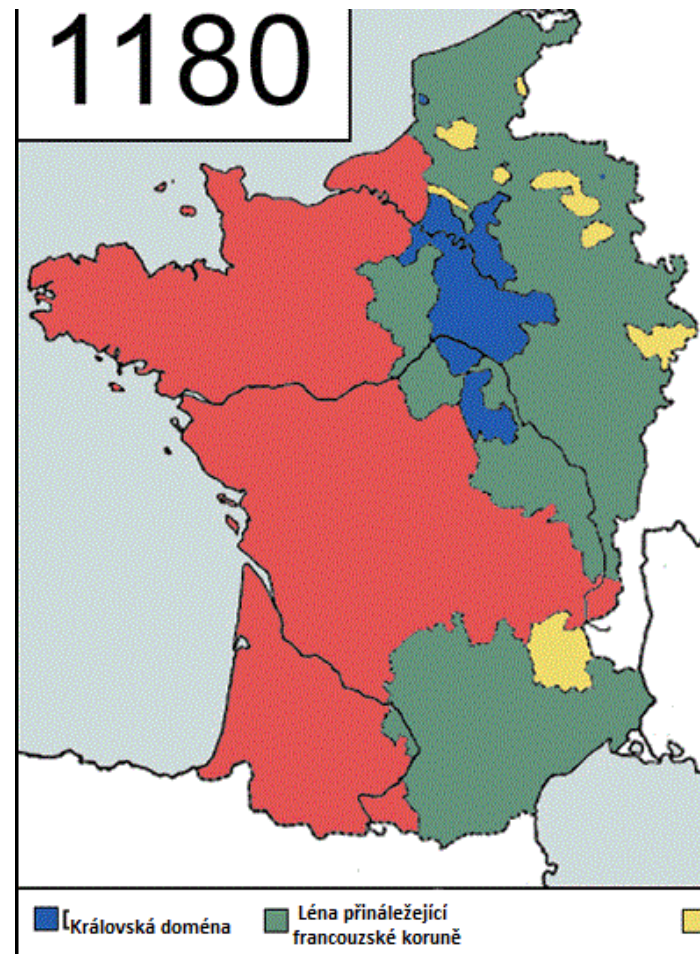

Ludvík VII. přijímá kříž a zavazuje se zúčastnit křížové výpravy.

Vzestup moci francouzského krále, který zároveň vévodou akvitánským

Situace ve Francii na konci vlády Ludvíka VII.

Filip II. August

1180-1223

Narození Filipa II. Illuminace 14. století.

Vzhledem k tomu, že se Filip narodil až 28 let po uzavření prvního manželství svého otce Ludvíka VII., byl označován jako Boží dar.

Na francouzského krále byl Filip korunován 1179, rok před smrtí svého svého otce.

V době jeho nástupu na trůn byla většina francouzského území v ruku Plantagenetů.

- 1190 účast na 3. křížové výpravě spolu s anglickým králem Richardem Lví Srdce. 1191 se předčasně vrátil do Evropy.
- Po návratu využil Richardova zajetí boje s Anglií a jednal s jeho zástupcem Janem Bezzemkem.
- Po návratu Richarda ze zajetí (1194) vypukla válka, Filip však nebyl příliš úspěšný.
- Po Richardově smrti, kdy začal vládnout Jan Bezzemek, však Filip rychle získal převahu a postupně dobyl řadu plantagenetských území- 1204 Normandii, Bretagne, Poitou, Anjou. Dobył většinu anglických držav ve Francii.

Chateau Gaillard, moderní hrad v Normandii, jehož dobytí v roce 1204 otevřelo Filipovi II. cestu ke získání celého vévodství.

Zajatci z bitvy u Bouvines přepravováni v přítomnosti krále do zajetí. Illuminace 14. století.

1214 bitva u Bouvines proti koalici Anglie, Oty IV. a Flander. Filipovo vítězství prokázalo jeho převahu nad Janem Bezzemkem a potvrdilo trvalost připojení někdy plantagenetských držav na území Francie k francouzské koruně.

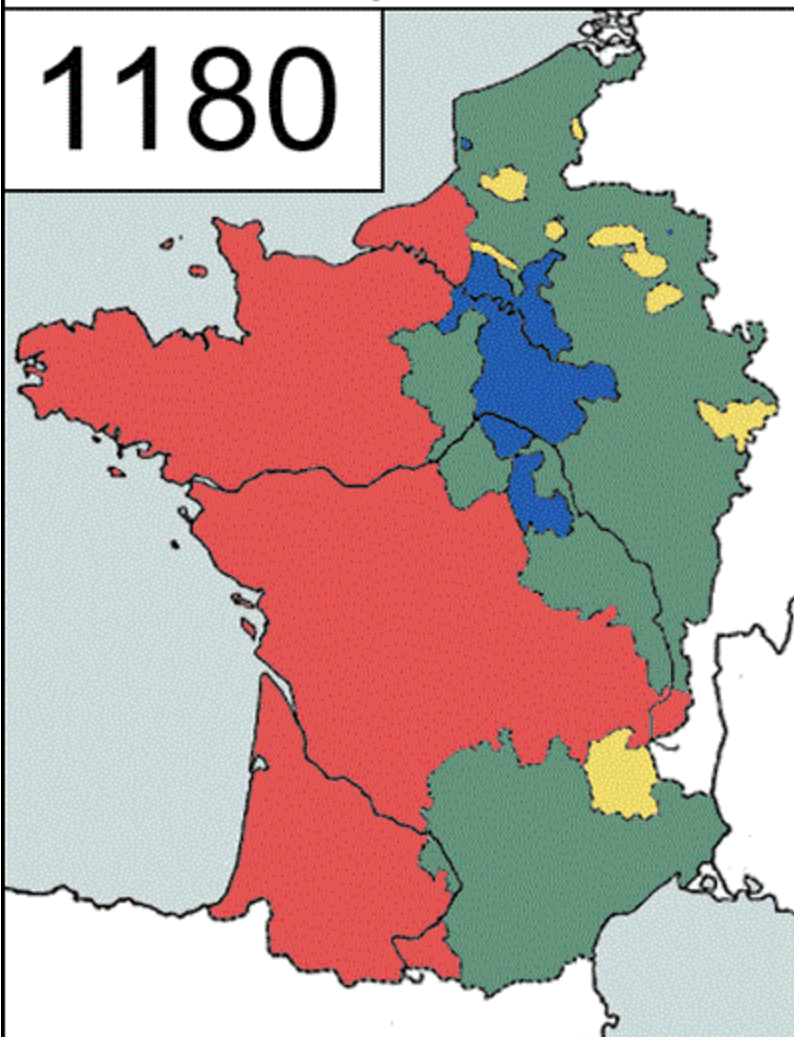
1216 se pokusil dobýt Anglii, většina anglické šlechty však zůstala věrna Jindřich III.

Doba vlády Filipa II.přinesla posílení královské moci a posílení Francie.

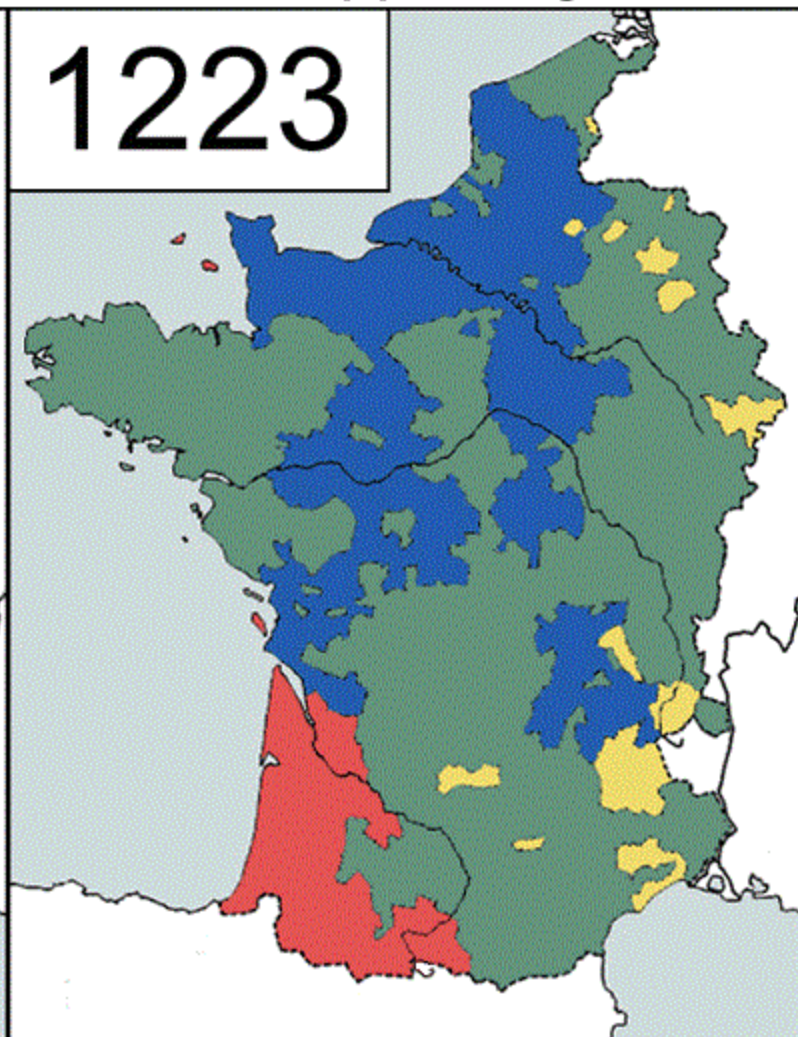
Francie se stává nejmocnějším státem Evropy.

Dobytí plantagenetských držav ve Francii Filipem II.

1180

1223

■ Královská doména

■ Léna přináležející francouzské koruně

■ Církevní statky

■ Léna anglického krále

Ludvík VIII.

1223-1228

- 1226-1228 bojoval v jižní Francii na křížové výpravě proti albigenským (katarům).
- Tato válka trvala již od 1208

- Korunovace Ludvíka VIII. a Blanky Kastilské . Iluminace 14. století.

Ludvík IX.

1228-1270

Vzor křesťanského panovníka .
Vyrůstal pod silným vlivem své matky Blanky
Kastilské. Hluboce oddán křesťanství.
Snažil se žít podle evangelia.
Vedl asketický život.
Vzdělaný.

Pokračoval v politice posilování
Francie zahájené Filipem II. Augustem.
Upevňování královské moci uvnitř státu.

Z Byzance získal koupí cenné ostatky včetně
údajné Kristovy koruny. Dal pro ně vystavět v
Paříži u svého sídla speciální kapli (Sainte
Chapelle). Na vitráži v Sainte Chapelle je
znázorněn, jak spolu se svým bratrem přináší
truhlu s ostatky do Paříže.

Z Byzance získal koupí cenné ostatky
včetně údajné Kristovy koruny.

Pro ostatky dal vystavět v Paříži u svého paláce Sainte
Chapelle.
Kaple vysvěcena 1248.

Poklad pašijových relikvií později
Ludvík doplnil o části Kristova kříže,
svatou houbu a hrot svatého kopí.

Na vitráži v Sainte Chapelle je král znázorněn,
jak spolu se svým bratrem přináší truhlu s
Trnovou korunou do Paříže.

Ludvík IX. na 7 křížové výpravě připlouvá do Svaté země.

- Ludvík zorganizoval dvě křížové výpravy do Svaté země.
- 7. křížová výprava 1248-1254
- V Egyptě zajat. Výprava celkově neúspěšná.
- 8. křížová výprava 1270
- Král zemřel jen po několika týdnech po příjezdu před Tunisem na infekci.
- Během výpravy a po ní zahynula řada členů královské rodiny, kteří se na výpravu vypravili.

Upevňování královské moci uvnitř státu.

- Ludvík IX. pokračoval v politice posilování Francie zahájené Filipem II. Augustem.
- Po bojích 1242- 1243 definitivně připojeno toulouské hrabství, jeho mladší bratr Karel z Anjou získal sňatkem hrabství Provence.
- Před 1250 král získal plnou svrchovanost nad Flandry, Champagni a Burgundskem.
- 30 let se Francie dokázala dostat na břehy La Manche, Atlantiku i Středozevního moře.
- Královská moc ve Francii byla nesporná. Král se jí snažil použít ve prospěch míru. 1245 zakázal na pět let soukromé války, 1258 je zakázal zcela.
- Přístav Aigues Mortes vybudovaný Ludvíkem IX. po získání přístupu ke Středozevnímu moři, sloužil jako východisko Ludvíkových křížových výprav.

Zahraniční politika Ludvíka IX.

Jindřich III. pokleká před Ludvíkem IX. Miniatura 14. století.

- 1258 **mír s aragonským králem.**
- Ludvík se vzdal nároků na barcelonské hrabství a Rousillon, udržoval přátelské styky s kastilským králem Alfonsem X.
- 1259 **smlouva s anglickým králem Jindřichem III.** Měla zabezpečit dlouhodobě mír. Výhodná pro Anglii. Jindřich III. složil Ludvíkovi za své državy na francouzské půdě vazalský slib.
- Krátce na to Ludvík podpořil Jindřicha III. a zprostředkoval mír mezi anglickým králem a jeho barony.
- 1265 papež nabídl Ludvíku IX. a jeho synům vládu nad Sicílií; Ludvík odmítl, přijal však jeho mladší bratr Karel z Anjou.

- Rok po Ludvíkově smrti započala snaha o královu kanonizaci, která byla úspěšně završena roku 1298, kdy byl Ludvík IX. papežem Bonifácem VIII. prohlášen za svatého.
- Socha sv. Ludvíka s křížem jako atributem připomínajícím jeho účast na křížových výpravách, Paříž, Sainte Chapelle, 14. století.

Filip III. Smělý

1270-1285

Filip III. pokračoval v politice posilování královské moci.

- V letech 1272-1273 se snažil získat korunu Svaté říše římské (upřednostněn Rudol Habsburský).
- 1284 zveřejnil zákon, podle nějž majetky nemající mužské dědice mají připadnout koruně. Během konce 13. století a počátkem 14. století se většina velkých lén skutečně ke koruně vrátila.
- 1285 napadl aragonské království. Cílem svrhnout Petra III. a nahradit ho mladším synem krále Karlem z Valois. Nezdařilo se, Filip III. byl poražen, zemřel během tažení v Perpignanu.

Filip IV. Sličný

1285-1314

- Král Francie a Navarry. Velmi schopný politik, **vrchol středověké panovnické moci**. Nevybíravý, politický pragmatik.
- Boje v Anglii
- 1294-7 boje s Anglií po zbylá anglická léna na francouzské půdě.
- Boje ve Flandrech
- 1297 pokus o obsazení Flander. Těžké daně vedly k odporu x Francii.
- 1302 povstání v Bruggách, „povstání jitřních hodin“. Filip musel poslat do Flander rytířské vojsko. Bitva u Courtrai, porážka Francie. Jedna z nejkrvavějších bitev 14. století. francouzská jízda poražena opěšalými měšťany.
- Boje až do 1309. Velmi nákladné.
- Francie zvětšovala svůj vliv v říši. Pohraniční oblasti pod vlivem Francie: Burgundsko, Lotrinsko, Henegavsko, Holandsko, Brabantsko, Savojsko inklinovaly k Francii.
- Filip IV. se snažil ovlivnit volbu římského krále v roce 1308, chtěl prosadit svého bratra, ale neuspěl. Jeho dalším kandidátem byl Jindřich Lucemburský.
- 1314 opět volba, tehdy navrhoval svého syna Filipa (zvítězil Ludvík Bavor).
-

Boj s papežem Bonifácem VIII.

- Konflikt od 1296, kdy se Filip IV. pokusil zdanit francouzský klérus.
- 1301 papež vydal bulu Unam sanctam, adresována osobně Filipu IV. v níž vyhlašuje svou nadřazenost nad panovníky:
„ v moci církve jsou dva meče, duchovní a světský. Církev je oba ovládá. Světský je zapotřebí používat ve prospěch církve, duchovní používá sama církev. Tento je v jejich rukou, onen pak v rukou králů a rytířů, avšak je podroben církvi a jejím příkazům. Všichni lidé se musejí porobit papeži, pokud chtějí dosáhnout věčné spásy“.
- Filip IV. dal bulu spálit.
- 1302 svolány generální stavy, poprvé se jich účastnili také měšťané. Stavy měly podpořit krále proti papeži.

Boj s papežem Bonifácem VIII.

Zajetí papeže Bonifáce VIII. v září 1303. Ilustrace v Kronice Giovanniho Villaniho z doby kolem roku 1340

- 1303, státní rada vynesla 4 body proti papeži, obvinění z hereze, svatokupectví ad.
- Papež se měl zodpovídat koncilu.
- 7.září 1303 přepadl králův legista Nogaret papeže v jeho sídle v Anagni, neboť papež chtěl vydat bulu, která by vyzývala podané k neposlušnosti vůči francouzskému králi pod trestem vyobcování z církve.
- 9. září papež osvobozen lidem z Anagni. Odejel do Říma, kde zemřel 12. října 1303.
- **Vítězství světské moci nad církevní.**
- Důsledky:
- Francouzský král ovládl církev, donutil papeže Klimenta V. (1305-1314) přesídlit z Říma do Avignonu.
- **1309-1378 avignonské zajetí papežů**

Templáři.

- Templáři byli věřiteli Filipa IV.
- 1307 zatčení inkvizicí představitelé řádu. Obvinění z kacířství. Mučení, donuceni k přiznání.
- Papež Kliment IV. nejprve s postupem proti templářům nesouhlasil; později pod tlakem Filipa IV. (pohrůžka, že může být též obviněn z kacířství).
- 1310 koncil ve Vienne. Za přítomnosti Klimenta IV. byl templářská řád odsouzen, zrušen. Filipovi připadla většina jeho majetku. Nemusel platit dluhy a v hotovosti získal 200 000 liber.

- 1312 velmistr Jakob Molay a další představitelé řádu upáleni.

Vyobrazení Filipa IV., dobová iluminace.

- 1306 konfiskován majetek všech Židů, vykázáni z Francie. Organizoval Nogaret. Filip získal peníze a navíc odvrátil od sebe nespokojenost vyvolanou těžkými daněmi.
-
- 1311 zajati lombardští kupci. Museli se vykoupit penězi.
-
- Nutnost opatřit si peníze na svou náročnou zahraniční politiku vedly Filipa IV. k netradičním a vnevybitvým způsobům, jak královské koruně potřebné finance opatřit. Zlatá mince Filipa IV.

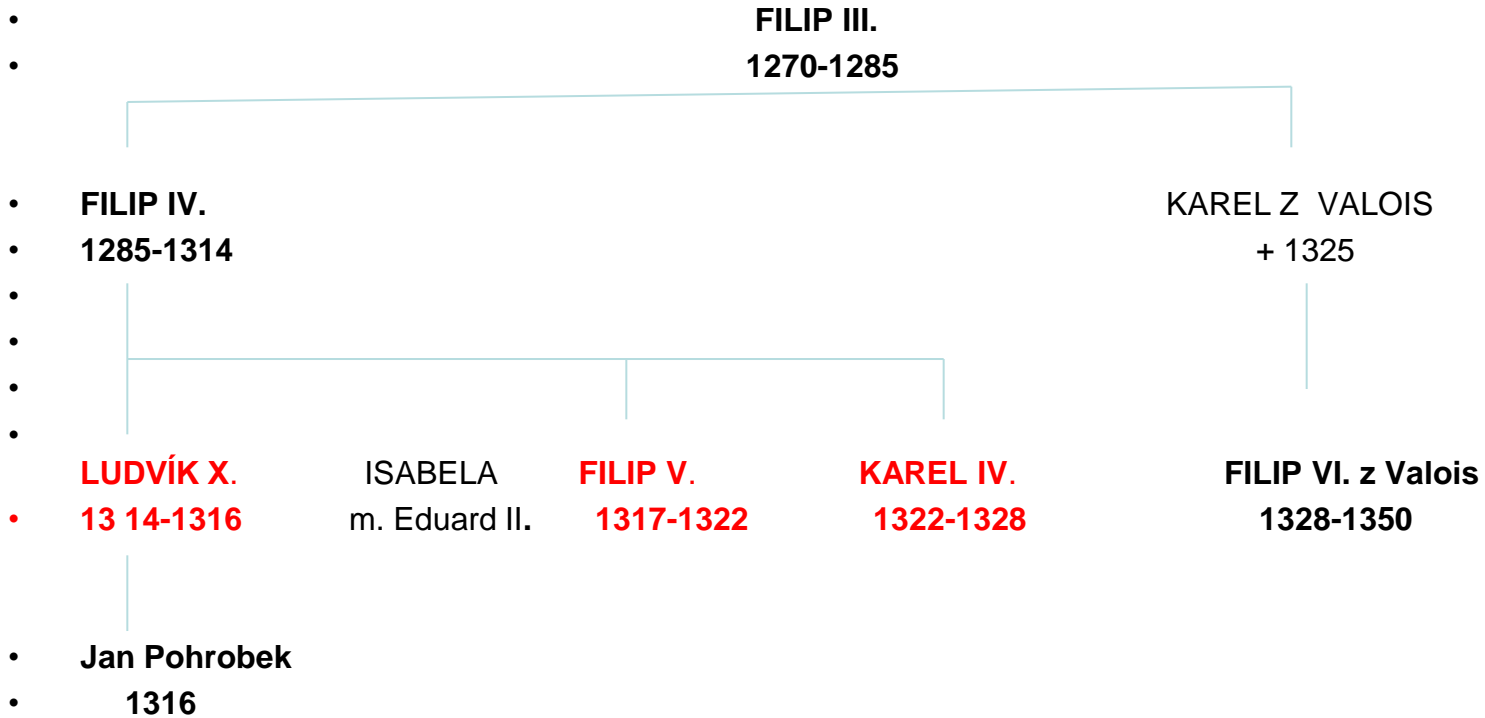

Doba Filipa IV. představovala vrchol panovnické moci, ale byly v ní již přítomny počátky krize.

Nepřátelský postoj panovníka vůči velkým šlechticům, neúspěchy bojů ve Flandrech, rostoucí daňový tlak.

Synové Filipa IV. se v dalších letech daleko více než on museli zabývat vnitřními poměry Francie.

Synové Filipa IV.

Synové Filipa IV.

- **Ludvík X. (1314-1316)** král francouzský a navarský
- Zemřel necelé dva roky po nastoupení vlády, Jeho syn, Jan Pohrobek žil jen čtyři dny.
- Vláda ve Francii přešla na jeho mladšího bratry, v Navaře na jeho dceru

Filip V. Dlouhý (1317-1322).

Dobrý panovník, rozhodný, vedl pevnou, ale pružnou politiku. Podařilo se mu získat respekt u šlechtické opozice.

1317 prosadil na shromáždění stavů zásadu, že francouzský trůn je dědičný pouze v mužské linii, čímž si zajistil nástupnictví. Vyloučení žen z dědictví se týkalo jeho starší sestry Isabely i dcery Ludvíka X.

1317 po dvouletém uprázdnění papežského stolce si vynutil na kardinálech (vojenskou asistencí) volbu nového papeže, zvolen Jan XXII.

Synové Filipa IV.

- Karel IV. (1322-1328) Sličný

Přítel Jana Lucemburského, proto se jeho druhou manželkou stala Janova sestra Marie. Na svůj dvůr přijal také malého syna Jana Lucemburského budoucího císaře Karla IV., jenž na dvoře tohoto svého strýce získal vzdělání.

1323 dojednán sňatek mezi princem Karlem a Blankou z Valois.

Karlem IV. Sličným vymřel v mužské linii přímý rod Kapetovců.

Na francouzský trůn nastoupil Karlův bratranec Filip VI. z rodu Valois.

Vyobrazení Filipa VI. z Valois na miniatuře 14. století.